

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ

ΜΕ ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ ΤΕΕ

1.0 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εισήγηση αποτελεί περίληψη του κειμένου⁽¹⁾ που έχει κατατεθεί στην αρμόδια Επιτροπή που συγκροτήθηκε από το Προεδρείο της Αντιπροσωπείας με αντικείμενο τη «διασφάλιση της αδειοδότησης άσκησης του επαγγέλματος όλης της τεχνικής πυραμίδας μέσω ΤΕΕ».

Αναπτύσσεται σε δύο μέρη: (α) αξιολόγηση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου και του ρόλου του ΤΕΕ, με στόχο την ανάδειξη και αναγνώριση των στρεβλώσεων, χωρίς την άρση των οποίων δεν είναι δυνατόν να είναι αποτελεσματική η ελλείπουσα οργάνωση της τεχνικής ιεραρχίας και (β) πρόταση μεταρρύθμισης στην άσκηση του επαγγέλματος του μηχανικού με αξιολογημένες πανεπιστημιακές σπουδές και επαναπροσδιορισμού του ρόλου του ΤΕΕ, ώστε να ανταποκρίνεται στο ενωσιακό δίκαιο και στις απαιτήσεις για την προστασία του δημόσιου συμφέροντος.

Κεντρικός στόχος είναι η μετάβαση από σύστημα τυπικής απονομής επαγγελματικών δικαιωμάτων με προνομιακά χαρακτηριστικά, σε σύστημα τεκμηριωμένης επαγγελματικής επάρκειας, διαβάθμισης ευθύνης και ελέγχου αναλογικότητας, με έμφαση στην ποιότητα, την ασφάλεια και τη διαφάνεια.

2.0 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Μετά τον ν.1486/84, προϋπόθεση άσκησης του επαγγέλματος αποτελεί η χορήγηση άδειας από το ΤΕΕ σε διπλωματούχους μηχανικούς πενταετούς φοίτησης. Στην πράξη, το ουσιαστικό περιεχόμενο της άσκησης καθορίζεται από κανονιστικές ρυθμίσεις Υπουργείων (ιδίως Υποδομών και Ανάπτυξης), όπως και πριν το νόμο στη βάση ακαδημαϊκών τίτλων.

Η αξιολόγηση του πλαισίου αναδεικνύει διαχρονικές στρεβλώσεις ως ακολούθως :

- Η ολιγόλεπτη προφορική εξέταση για τη χορήγηση άδειας δεν διασφαλίζει επαγγελματική επάρκεια υπό όρους δημοσίου συμφέροντος.
- Το πλαίσιο μελετητών/εργοληπτών Δ.Ε γενικά δεν αντιστοιχίζει ειδικότητες και κατηγορίες έργων με τα προγράμματα σπουδών ,χωρίς ορισμένες εξαιρέσεις να αναιρούν τον κανόνα.
- Η μη επικαιροποίηση μετά τον ν.1454/2014, ρυθμίσεων για την άσκηση του επαγγέλματος στην εκπόνηση μελετών και στην επίβλεψη της εκτέλεσής τους καθώς και στην ανάληψη ευθύνης για την λειτουργία σε εγκαταστάσεις της μεταποίησης, διατηρεί παρωχημένες

ονοματολογίες εγκαταστάσεων στη βάση απόδοσης επαγγελματικών δικαιωμάτων και έχει οδηγήσει σε χαλάρωση απαραίτητων προληπτικών μέτρων για την ασφαλή κατασκευή και λειτουργία τους, με δυσμενή και πολλές φορές ολέθρια αποτελέσματα.

- Η καθυστέρηση αναγνώρισης νέων ειδικοτήτων (ΠΔ 99/2018) δεν συνοδεύτηκε από υποχρεωτικές αλλαγές στη σχετική νομοθεσία, για την άσκηση του επαγγέλματος.
- Η επίκληση των πενταετών σπουδών ως μοναδικής βάσης άσκησης, χωρίς αντιμετώπιση των στρεβλώσεων, αποδυναμώνει τη θεσμική αξιοπιστία του ΤΕΕ.⁽²⁾
- Η άδεια άσκησης έχει κυρίως ιστορική/προνομιακή σημασία για ορισμένες ειδικότητες, αποτυπώνοντας περισσότερο συνδικαλιστικό παρά επιμελητηριακό ρόλο για το ΤΕΕ, όπως τούτο συμβαίνει στον Ευρωπαϊκό χώρο για τις ενώσεις των μηχανικών.⁽³⁾
- Η εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου σχετικά με την αναγνώριση των ουσιαστικών επαγγελματικών προσόντων Ευρωπαϊών μηχανικών, κατόχων αναγνωρισμένων τριετών ή τετραετών πανεπιστημιακών σπουδών, στο πλαίσιο της αρχής της ελεύθερης εγκατάστασης σε κράτος-μέλος υποδοχής, αντιμετωπίστηκε εξ αρχής αρνητικά από το ΤΕΕ. Η στάση αυτή στηρίχθηκε στον ιδρυτικό του νόμο, στο άρθρο 16 του Συντάγματος και σε εσφαλμένη ερμηνεία των σχετικών ευρωπαϊκών Οδηγιών και ειδικότερα της Οδηγίας 2005/36/ΕΚ, όπως ισχύει.

Δημιουργήθηκε έτσι η εσφαλμένη εντύπωση ότι η Οδηγία απαξιώνει τους ακαδημαϊκούς τίτλους σπουδών, ενώ στην πραγματικότητα προβλέπει αξιολόγηση γνώσεων και ικανοτήτων για την ορθή άσκηση συγκεκριμένου τεχνικού επαγγέλματος, υπό όρους που διασφαλίζουν το δημόσιο συμφέρον. Το ΤΕΕ προσέφυγε στο ΣτΕ για δικαίωση των θέσεών του, χωρίς όμως επιτυχία, ενώ υιοθέτησε στάση εσωστρέφειας ως προς την εφαρμογή της Οδηγίας, με αποχή από χρήσιμες Ευρωπαϊκές εκδηλώσεις για την αποκόμιση χρήσιμων συμπερασμάτων.⁽⁴⁾

- Παραμένουν σήμερα σε εκκρεμότητα αιτήσεις εγγραφής αλλοδαπών αποφοίτων στο ΤΕΕ, παρότι έχουν λάβει αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων από το ΑΤΕΕΝ, είτε βάσει του γενικού συστήματος της Οδηγίας είτε βάσει της αποκαλούμενης «επαγγελματικής ισοδυναμίας». Ωστόσο, η έννοια αυτή δεν προβλέπεται στην Οδηγία, αλλά εισήχθη στο εσωτερικό δίκαιο με το ΠΔ 38/2010. Σύμφωνα με την απόφαση 178-9/2023 του ΣτΕ, τα αιτήματα αναγνώρισης πρέπει να εξετάζονται αποκλειστικά με βάση την Οδηγία 2005/36/ΕΚ⁽⁵⁾.
- Εκφράζεται ανησυχία ότι η θεσμική αποδυνάμωση του ρόλου του ΤΕΕ, ιδίως μετά την υποχρέωση αποδοχής των αποφάσεων του ΑΤΕΕΝ κατ' εφαρμογή του ν. 4635/2019, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά με αποσπασματικές λύσεις, όπως η δημιουργία Μητρώων με διαβάθμιση τεχνικής ευθύνης, χωρίς ουσιαστική θεσμική συνεργασία με την Κυβέρνηση⁽⁶⁾.

Τέλος, η μη ισότιμη αντιμετώπιση των πτυχιούχων ΤΕΙ στο υφιστάμενο πλαίσιο συνιστά πρόσθετη στρέβλωση που δεν μπορεί να συνεχίζεται.

3.0 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τα προβλήματα δεν επιλύονται με μετατόπιση του βάρους στην αξιολόγηση τίτλων σπουδών, αλλά απαιτούν θεσμική οργάνωση των ρυθμιζόμενων δραστηριοτήτων, διαβάθμιση τεχνικής ευθύνης και αποτελεσματικούς μηχανισμούς ελέγχου/εποπτείας.

Προτείνεται νέο νομοθετικό πλαίσιο, σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο, με πρότυπο το γερμανικό θεσμικό πλαίσιο (με αναγκαίες προσαρμογές)⁽⁷⁾, ώστε να αρθούν οι στρεβλώσεις του ισχύοντος συστήματος.

3.1 Βασικές αρχές – Ορισμοί

- Ορισμός της άσκησης του επαγγέλματος (ελεύθερος επαγγελματίας/μισθωτός) με έμφαση στη συμμόρφωση σε κανονισμούς, πρότυπα και προδιαγραφές.
Εφόσον φορείς του Δημόσιου τομέα, ορίζουν ως απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα κατά την πρόσληψη επιστημόνων μηχανικών ή τεχνολόγων μηχανικών ή σε οποιαδήποτε άλλη χρονική στιγμή μετά την πρόσληψή τους, ισοδύναμα με τα περιλαμβανόμενα στην παρούσα πρόταση, τότε οι μηχανικοί αυτοί εντάσσονται στις διατάξεις του παρόντος περιλαμβανομένου και του πειθαρχικού ελέγχου μόνον για την τήρηση των όρων, που αφορούν την ανάληψη τεχνικής ευθύνης
- Θέσπιση Μητρώων στο ΤΕΕ για αποφοίτους πανεπιστημίων (master/bachelor) ως «συνδεδεμένα μέλη» με διάκριση σε βασικές ειδικότητες επιστημόνων μηχανικών ΒΕ και στις εξειδικεύσεις τους ΕΞΒΕ και σε ειδικότητες τεχνολόγων μηχανικών ΤΜ.
Η εγγραφή εξασφαλίζει προστασία του ακαδημαϊκού τίτλου και παρέχει θεσμική και επιστημονική ιδιότητα, άσκηση του επαγγέλματος σε μη ρυθμιζόμενες δραστηριότητες καθώς και η δυνατότητα άμεσης πρόσβασης στον Δημόσιο τομέα. Δεν αποκλείεται επαναδιατύπωση των βασικών ειδικοτήτων, με Ευρωπαϊκά κριτήρια και δεδομένα
Τα συνδεδεμένα μέλη δεν συμμετέχουν στις εκλογές για την ανάδειξη των οργάνων του ΤΕΕ.
- Σαφής ορισμός ρυθμιζόμενων δραστηριοτήτων και διάκριση μεταξύ παροχής υπηρεσιών υπό άμεσο έλεγχο/προσωπική επίβλεψη και ικανότητας οργάνωσης/συντονισμού/διεύθυνσης ομάδων.
- Κατηγοριοποίηση και διαβάθμιση σύνθετων συμβουλευτικών δραστηριοτήτων (δύο επίπεδων) με κριτήρια νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας και ασφάλειας εργαζομένων, σε έργα Υποδομών, Εγκαταστάσεις Υπ. Ανάπτυξης και Συστήματα πληροφορικής.
- Διαβάθμιση ατομικών προσόντων σε τρία επίπεδα τεχνικής ευθύνης και αντιστοίχιση με επαγγελματικούς τίτλους που αντικαθιστούν την άδεια άσκησης.
Το ανώτερο επίπεδο προσδιορίζει την ικανότητα συντονισμού ομάδας μηχανικών και στα πλέον σύνθετα έργα, το επίπεδο βασικής ή εξειδίκευσης ειδικότητας προσδιορίζει και περιγράφει την ικανότητα εκτέλεσης υπηρεσιών επιστήμονα μηχανικού, στις οποίες περιλαμβάνεται και ο συντονισμός ομάδας μηχανικών σε συνήθη σύνθετα έργα και τέλος το επίπεδο τεχνολόγου μηχανικού, το οποίο προσδιορίζει την ικανότητα εκτέλεσης υπηρεσιών σύμφωνα με εκάστοτε εφαρμοζόμενες προδιαγραφές, πρότυπα και

κανονισμούς. Η ονοματολογία των επαγγελματικών τίτλων αποτελεί θέμα προς συζήτησή. Επίσης θέμα προς συζήτηση είναι η αντιστοίχιση του υψηλότερου επιπέδου τεχνικής ευθύνης με βασική ειδικότητα ή εξειδίκευση ή όχι .

3.2 Πιστοποίηση επαγγελματικών προσόντων

- Πιστοποίηση με αντικειμενικά, διαφανή και αναλογικά κριτήρια, βάσει Κανονισμών με ευρωπαϊκά πρότυπα ⁽⁸⁾ και έγκριση του εποπτεύοντος Υπουργείου.
- Η πιστοποίηση γίνεται κατόπιν αίτησης και αφορά συγκεκριμένες ρυθμιζόμενες δραστηριότητες δημοσίου συμφέροντος.
- Ελάχιστες απαιτήσεις :Ακαδημαϊκή αντιστοίχιση με ESCO και συγκρισιμότητα με βασικές ειδικότητες/εξειδικεύσεις. Εφαρμογή κανόνα «σπουδές + εμπειρία = 7 έτη» (π.χ. FEANI).
- Ειδικές ρυθμίσεις εμπειρίας για τεχνικό διευθυντή σε μεταποίηση/κατασκευές (ελάχιστο 3 έτη, κατά Οδηγία 2005/36/ΕΚ).
- Εξετάσεις για το 2^ο και 3ο επίπεδο προσόντων όπου απαιτούνται (π.χ. μελέτες/επιβλέψεις, ενεργειακές επιθεωρήσεις, τεχνικοί ασφάλειας/περιβάλλοντος), και πρόβλεψη απαλλαγών όπου προκύπτουν από Κανονισμούς. Για ελεγκτή δόμησης δεν απαιτούνται εξετάσεις.
- Για την άσκηση επαγγελματικών ατομικών δραστηριοτήτων στα πλέον σύνθετα έργα περιλαμβανομένου του συντονισμού τους ,καθώς και η ανάληψη ευθύνης για την εκτέλεση Πραγματογνωμοσυνών ,Διατησιών , Αξιολογήσεων και Ελέγχων Επενδυτικών Σχεδίων , απαιτείται η πιστοποίηση επαγγελματικών προσόντων του 3^{ου} επιπέδου τεχνικής ευθύνης . Η πιστοποίηση απαιτεί στην περίπτωση αυτή αποδεδειγμένη εμπειρία διάρκειας τουλάχιστον 5 ετών και ενδεχόμενα διενέργεια εξετάσεων, εφόσον τούτο προκύπτει από τους Κανονισμούς.
- Έλεγχος εμπειρίας με πρότυπα βιογραφικά και συστάσεις· δυνατότητα εξετάσεων σε περιπτώσεις αμφιβολιών.
- Ύλη εξετάσεων: Κορμός ειδικότητας, περιβαλλοντική νομοθεσία, υγεία & ασφάλεια εργαζομένων, επικαιροποιημένος Κώδικας Δεοντολογίας.
- Απονομή επαγγελματικών τίτλων από το ΤΕΕ κατόπιν εισηγήσεων αρμόδιων επιτροπών και καταχώριση στο Μητρώο των μελών..
- Σημείωση: Οι απαιτήσεις περιεχομένου και διάρκειας για την απονομή επαγγελματικών τίτλων, όσων προορίζονται να ασκήσουν συμβουλευτικές δραστηριότητες σύμφωνα με την εισήγηση ,είναι σκόπιμο να συγκρίνονται με τις αντίστοιχες των Μητρώων Μελετητών της Γενικής Γραμματείας ΔΕ.

4.0 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΕΕ

Προϋπόθεση εφαρμογής των ανωτέρω είναι η τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου του ΤΕΕ, με βασικές κατευθύνσεις:

- Επαναδιατύπωση των σκοπών του ΤΕΕ.
- Ένταξη ως μελών των αποφοίτων της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και αναγκαίες προσαρμογές στην οργάνωση/λειτουργία.

- Αναβάθμιση του ρόλου των Επιστημονικών Επιτροπών (ΕΕΕ) στη λήψη αποφάσεων, βάσει προβλεπόμενων Κανονισμών.
- Μετασχηματισμός της άδειας άσκησης σε σύστημα απονομής επαγγελματικών τίτλων για την άσκηση ρυθμιζόμενων δραστηριοτήτων.
- Μέτρα ενδυνάμωσης του ρόλου του ΤΕΕ και κανόνες συγκρότησης/εκλογής οργάνων με βάση το υψηλότερο επίπεδο προσόντων και αντιπροσώπευση στη ΔΕ των βασικών ειδικοτήτων.
- Αναθεώρηση Κώδικα Δεοντολογίας και αυστηρές πειθαρχικές κυρώσεις για ανάληψη τεχνικής ευθύνης χωρίς κατάλληλα προσόντα/ουσιαστική συμμετοχή.
- Κυβερνητική εποπτεία και κυρώσεις σε περιπτώσεις καταστρατήγησης.

5.0 ΛΟΙΠΑ ΘΕΜΑΤΑ – ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Η εισήγηση περιλαμβάνει προτάσεις για καταργήσεις/τροποποιήσεις διατάξεων και μεταβατικές ρυθμίσεις. Ωστόσο, κρίνεται πρόωγη η εξειδίκευση χωρίς αποφάσεις επί των ουσιαστών ρυθμίσεων και χωρίς αναγκαίες συζητήσεις/συμφωνίες με πολιτικούς φορείς.

Σε κάθε περίπτωση, τα ήδη εγγεγραμμένα μέλη εντάσσονται αυτοδικαίως στο νέο σύστημα, με διατήρηση των κεκτημένων δικαιωμάτων.

6.0 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η μετάβαση από περιοριστικό καθεστώς επαγγελματικών δικαιωμάτων σε ρυθμιστικό πλαίσιο βασισμένο σε αξιολόγηση προσόντων είναι απαιτητική. Απαιτείται σχεδιασμός και συνεργασία αρμόδιων Υπουργείων και ΤΕΕ, με σύμφωνη γνώμη των ΕΕΕ, κατάλληλη ιεράρχηση και μεταβατικότητα. Η μεταρρύθμιση είναι αναγκαία για την αντιμετώπιση των προκλήσεων του επαγγέλματος και για την ουσιαστική εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- (1) Πρόταση Κατευθύνσεων Σ/Ν για την ρύθμιση της άσκησης του επαγγέλματος του μηχανικού. Κ.Κρεμαλής Αρχείο Επιτροπής Αντιπροσωπείας
- (2) Απόφαση ΔΕ ΤΕΕ 1/9-1-2024
- (3) SECIAL FEANI NEWS 10/2005 και Οδηγία 2005/36 ΕΚ.
- (4) EUROPIAN COMMISSION Ares (2015) 3956612-25/09/2015
- (5) Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων και τα ερμηνευτικά όρια του άρθρου 16 του Συντάγματος.

Γρηγόρης Ρουβάς, Απρ.25,2024

(6) Τοποθέτηση στη εισήγηση της κας Αντωνίας Μοροπούλου στα πλαίσια του έργου της Επιτροπής για την Τεχνική Ιεραρχία. Κ.Κρεμαλής Αρχείο Επιτροπής Αντιπροσωπείας

(7) Γερμανικοί νόμοι ING-NRW και IngenieurKammer

(8) Ευρωπαϊκά πρότυπα όπως των Ινστιτούτων του Βρετανικού Engineering Council σε συμφωνία τους με Διεθνή Πρότυπα κατόπιν της συνεργασίας της UNESCO με World Federation of Engineering Organizations : IEA #Graduate Attributes and Professional Competencies#